

Kulturdepartementet 103 33
Stockholm

***Remissyttrande: En gränsöverskridande mediepolitik.
För upplysning, engagemang och ansvar (SOU 2016:80)***

Sammanfattande synpunkter

Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige (RÖK) anser att mediestödet från 2018 också skall kunna sökas av ideella föreningar inom den så kallade "tredje mediesektorn" (bland de Öppna TV-kanalerna) och att det tydligt uttalas i mediestödsförordningen eller ännu hellre, i en lagtext. Vissa tröskelvärden bör också justeras för att hänsyn skall kunna tas till allmännyttiga ideella föreningar som driver TV-verksamhet.

Öppna kanaler i Sverige

RÖK:s medlemsföreningar finns ofta på orter med liten mediebevakning. De öppna TV-kanalerna finns i 35 kommuner, många i de så kallade "vita områdena" med dålig mediebevakning. Sändningsfrekvens: 365 dagar/år. Medlemmarna i RÖK sänder i drygt 35 kommuner via de stora kabelnäten. Antalet möjliga tittare är idag uppemot fem miljoner personer. Dessutom sänder RÖK via Web-TV och når de flesta i Sverige med internet.

Medlemsföreningar finns bland annat i Stockholm, Södertälje, Göteborg, Järfälla, Malmö, Helsingborg, Norrköping, Västerås, Örebro, Eskilstuna, Jönköping, Växjö, Skellefteå, Skövde, TV Tvåstad (Trollhättan, Vänersborg), Uppsala, Karlsborg och Uddevalla. Dessa föreningar har i sin tur hundratals TV-producerande föreningar och enskilda personer som medlemmar med god användarförankring.

RÖK anser att man inte kan föra ett resonemang om medborgarinflytande utan att ta hänsyn till den ideella mediesektorn som också kallas den ”tredje mediesektorn vid sidan av den kommersiella och public service.

De öppna kanalerna är public access-TV och det innebär att de – till skillnad från public service-kanaler och kommersiella kanaler – är öppna för medborgarna som TV-producenter där föreningar, organisationer och enskilda gör sina egna program – inte minst bland invandrarföreningarna.

Detta får en särskild pedagogisk betydelse på den sändningsverksamhet som bedrivs av invandrargrupper och ungdomar. Tredje mediesektorn blir ofta också ett första insteg för många som senare går vidare till public service och andra professionella medier.

Verksamheten finansieras i huvudsak av medlemmarna själva, framför allt genom ideella insatser. Sponsring är enligt lag tillåten i sändningarna, men däremot inte reklam. Intäkterna från sponsring är dock marginella.

Community Media utomlands

RÖK vill i detta sammanhang påminna om att betydelsen av den tredje mediesektorn har lyfts fram av Europarådet i The Declaration of the Committee of Ministers on the role of community media in promoting social cohesion and intercultural dialogue (2009) och i Europaparlamentets resolution om Community Media in Europe (2008/2011(INI)).

I Europa finns öppna kanaler eller motsvarande sedan lång tid etablerade i Danmark, Finland, Tyskland, Holland, Irland, Norge, Österrike, Spanien och Storbritannien. I framför allt Danmark och Tyskland får öppna kanaler ett kraftfullt statligt stöd. Även i Holland, Irland, Norge och Österrike utgår ett statligt stöd i olika former. Utanför Europa är community tv eller public access tv främst etablerat i Australien och USA.

Till skillnad mot public service och den kommersiella radio- och TV-sektorn växer nu den tredje mediesektorn internationellt sett snabbare, inte med ekonomiska mått, men ifråga om lokalt och regionalt socialt och kulturellt engagemang.

I vissa av dessa länder som t.ex. i Österrike har man en blomstrande verksamhet. En lokal tv station i Wien har runt 20 medarbetare och man sänder 100-tals olika program på ett år. De har utrustning som de lånar ut till medborgarna som själva vill göra TV och redigeringsstationer som används flitigt av bland annat immigranter som lär sig språket samtidigt som de träffas och jobbar med TV-

program tillsammans med likasinnade människor. Nyckeln till deras framgång är att de får ett kontinuerligt statligt stöd till sin verksamhet.

RÖK är medlem i den paneuropeiska organisationen Community Media Forum Europe (Bryssel).

Öppna kanaler i svensk mediepolitik

Idag har vi inget stöd från det allmänna. Regeringen föreslog i En politik för det civila samhället (Prop. 2009/10:55) att målet för politiken ska vara att förbättra villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin. Detta ska ske, i dialog med det civila samhällets organisationer, genom att utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga, genom att stärka det civila samhällets förutsättningar att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden samt genom att fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället. Här spelar de öppna TV-kanalerna en viktig roll.

I detta sammanhang kan vi också notera att en allmän finansiering av den tredje mediesektorn inte övervägts av någon svensk regering, men att fem olika riksdagspartier främst under 1990-talet motionerat om detta. På något sätt bör ett visst stöd till denna sektor också komma ifråga i Sverige.

De öppna kanalerna i Sverige är en demokratisk plattform som är tillgänglig för alla medborgare och en del av ett nätverk av Community TV kanaler som finns i många olika länder runt om i Europa så som t.ex. Österrike, Irland, Danmark, Tyskland, Cypern och Norge.

Det viktiga är att de media som ges mediestöd i Sverige har en nyhetsbevakning och en kritisk granskning av för demokratin viktiga processer. Stödet skall stärka demokratin i Sverige genom att främja allmänhetens tillgång till en oberoende nyhets- och programverksamhet.

Radio och TV är medier med stor genomslagskraft. Vi menar att det finns ett stort egenvärde i att det i ett demokratiskt samhälle också finns aktörer som drivs utan vinstintresse, av ideella krafter som i vårt fall.

Medieutredningen

Vi instämmer i den bild av verkligheten som Medieutredningen ger i förordet. Citat:

*"Medierna kämpar allt intensivare med att försvara sitt värde. Inför användarna såväl som inför marknaden. Och samhällseffekterna blir allt tydligare:
– Polariseringen och desinformationen ökar*

- *Det är allt svårare att skilja sant från falskt.*
- *Fler och fler attraheras av förenklade politiska budskap, halvsanningar och ibland rena lögner.*
 - *Allt färre kommuner saknar journalistisk närvaro.*
- *Några medieföretag befinner sig på obestånd. Andra ser att de drastiska åtgärder som redan vidtagits inte kommer att räcka."*

Orsakerna till den här utvecklingen är flera men konsekvenserna för medborgarna är omfattande och svåra. Vi har de senaste åren sett flera nyhetsdrev dra igång på grund av falska budskap inom sociala medier. Felaktigheter och lögner har också fått det lättare att även nå ut även i de etablerade medierna. Inte minst den yngre generationen konsumerar ju mycket av sociala mindre källkritiska medier och riskerar i högre utsträckning att utsättas för nya halvsanningar och lögner och få sin världsbild formad av dessa.

De etablerade medierna har de senaste åren genomfört stora rationaliseringar, neddragningar och sammanslagningar som mycket gått ut över bl a den lokala nyhetsbevakningen.

Vi ser därför positivt på det nytänkande som finns inom Medieutredningen. Vi tror att det finns möjligheter att etablera en ny billigare men ändå högkvalitativ journalistik om man effektivt använder den teknik och det kunnande som finns inom bl a etermedierna.

Sverige behöver bredare konkurrens inte minst inom TV-området. SVT:s licensfinansierade regional-TV behöver utmanas av andra lokala aktörer så att den kvalitativa lokala TV-journalistiken växer och utvecklas. Det finns ett stort vakuum som behöver fyllas bland annat efter det att TV 4 avvecklade sin Lokal-TV-verksamhet.

Öppna kanalernas framtida roll

RÖK vill med detta yttrande framhålla vikten av att politiken nu för första gången sätter in den ideella mediesektorns utvecklingspotential i ett vidare sammanhang när det gäller *uthållig* nyhets- och samhällsrapportering.

Ur RÖK:s visionsdokument:”Medlemmarnas och i förekommande fall RÖK:s programproduktion skall präglas av demokratiska processer och det samlade utbudet skall upprätthålla demokratiska grundvärden såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet, jämställdhet, vara inkluderande och upprätthålla mänsklig värdighet och människors lika värde. RÖK skall arbeta för att rörelser, organisationer, nätverk och personer som företräder underrepresenterade grupper och minoriteter får höras, synas och delta i kanalernas arbete.”

RÖK har ett medborgarperspektiv. Medieutredningen utgör en gedigen genomgång av mediemarknaden också utifrån ett medborgarperspektiv. Det är då viktigt att dom slutsatser som dras och utmynnar i konkreta beslutspunkter, kanske rent av i en lag och inte enbart som en förordning.

Lokal demokrati och integration

De öppna TV-kanalerna bör via ett mediestöd ges möjligheter att utvecklas i rollen som en katalysator för demokrati och folkbildning – särskilt inom integrationsområdet och gärna i samarbete med public serviceföretagen i projekt för de nationella minoriteterna samt för medieutbildning.

I dagens Sverige ser vi tendenser till en alltmer uppsplittrad mediekonsumtion där människor mer tenderar till att söka sig till medier som förstärker de egna åsikterna än att inhämta nya kunskaper.

Vi ser också en tendens i det svenska samhället där de kapitalstarka grupperna tar allt större plats i medierna både redaktionellt och kommersiellt. Öppna Kanalen är en motvikt och vill med sin nyligen vision prioritera minoritetsgrupper som har svårt att få sin röst hörd i det kommersiella bruset.

Detta är en angelägen uppgift för RÖK. Vi vill även tillsammans säkra och stärka en obunden, fri och högkvalitativ journalistik. Vi förordar därför ett mediestöd som täcker kostnaderna för den verksamheten eftersom RÖK i dagens läge i princip inte har andra inkomstkällor än de blygsamma förenings- och sändningsavgifterna.

Vi tror att en fri och obunden journalistik har möjlighet att bevaka, informera, debattera och kritiskt granska samhället. Något som givetvis stärker både samhället och medborgarna.

När andra vill bygga murar och isolationism vill vi istället riva murar och bygga broar till samförstånd och gemenskap. RÖK är en kostnadsfri brobyggare och kan bli basen i en ny oberoende TV-struktur.

Minoriteter och tröskelvärden

I RÖK:s vision från 2016 framgår att våra nationella minoriteter särskilt skall uppmärksammas. Som medieutredningen skriver så är de enda mot samerna riktade mediekanalerna finansierad med statsstöd (public service).

Uppsala Universitet, Department of Informatics and Media, arbetar nu i samarbete med RÖK för att kartlägga också övriga mediekanalet som det samiska folket har och vad man anser att det behöver kompletteras med. Vår tanke är att i förslaget, om behovet finns, bidra till att det samiska folket själva startar TV-verksamhet, s k öppna TV-kanaler.

Vi anser därför att de öppna TV-kanalerna tillhör undantagen vad avser tröskelkraven. Se ”7.3.2 Lägre trösklar för grupper av allmänna nyhetsmedier.”

Periodicitet

För allmännyttiga ideella föreningar bör regeringen förlänga periodiciteten för utgivning 45 gånger/år till minst två år, alternativt stadga om en lägre utgivningstakt för nämnda grupp av föreningar.

Medieetik

Den tredje mediesektorn är i dag formellt befriad från opartiskhetskravet - men det följs i praktiken. Det torde inte vara något problem för de sändande medlemsföreningar som får mediestöd att också stadfästa att man följer ett medieetiskt system.

Riksförbundet Öppna Kanaler ser fram emot en ökad dialog med kulturdepartementet i frågan om hur staten bäst kan bidra till att televisionen inom den tredje mediesektorn utvecklas i synnerhet på ungdoms-, demokrati- och integrationsområdet.

Stockholm den 7 mars 2017

Gunnar Vagerstam
Vice Ordförande
Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige